

MAJ JA TOR NESSLINGIN SÄÄTIÖ

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2010

Säätiön toiminnan tarkoitus ja päämäärä

Säätiön tarkoituksena on sääntöjensä mukaan ”edistää teknistä ja luonnontieteellistä tutkimusta veden ja ilman saastumisen välittömäksi ja välilliseksi ehkäisemiseksi, saastuneiden vesistöjen puhdistusmenetelmien aikaansaamiseksi sekä muunkin ympäristönsuojelun kehittämiseksi. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan antamalla apurahoja sekä tunnustus- ja muita palkintoja sanotunlaisen teknisen ja luonnontieteellisen tutkimuksen harjoittajille, hankkimalla ja asettamalla käytettäväksi tiloja ja apuvälineitä tällaista tutkimusta varten, tukemalla sellaista tiedotus- ja muuta toimintaa, joka on omiaan saamaan yleisen mielipiteen suosiolliseksi tällaista tutkimusta ja sen päämääriä kohtaan, ynnä muilla tarpeellisilla toimilla.”

Keskeisimpänä Säätiön tarkoituksen toteuttamisen muotona ovat toimintavuonna 2010 olleet aikaisempaan tapaan henkilökohtaiset stipendit, joita on myönnetty ympäristönsuojeluun liittyvissä tutkimushankkeissa toimiville tutkijoille sekä tällaiseen tutkimukseen liittyvien kustannusten (esim. matkat, tarvikkeet, laitteet, analyysipalvelut, aputyövoiman palkkaus) rahoittaminen. Henkilökohtaisia stipendejä on myönnetty pääsääntöisesti väitöskirjatyöskentelyyn ja eräissä tapauksissa myös post doctoral –työskentelyyn. Apurahoja ovat voineet hakea yksittäiset tutkijat, tutkimusryhmät ja yhteisöt.

Tutkimuksen rahoittaminen ja asiantuntijalautakunta

Säätiön apurahat julistettiin haettaviksi 8.8.2010, ja hakemusten jättämisen määräaika oli 10.9.2010. Käsiteltäväksi saapui 295 hakemusta. Hakemukset jakaantuivat ympäristötutkimuksen eri lohkoille seuraavasti: ilmakehäntutkimus 29 kpl, vesiympäristön tutkimus 90 kpl, maaekosysteemien ja pohjavesien tutkimus 90 kpl, ympäristötekniikan tutkimus ja kehittäminen 30 kpl, ympäristönsuojelun yhteiskunnallisten ohjauskeinojen tutkimus 22 kpl, ympäristötutkimuksesta tiedottaminen 9 kpl, kongressit/opintomatkat 14 kpl ja muut tutkimukset 11 kpl.

Näistä hakemuksista hallitus myönsi syksyn haun yhteydessä rahoituksen 90 hankkeelle. Rahoitusmyönnot olivat yhteissummaltaan **2.301.329,67 euroa** (liite 1). Rahoitus myönnettiin kaikille asiantuntijalautakunnan esittämille hankkeille. Myöntösomma sisälsi apurahansaajien lakisääteisen eläke- ja työtaturmavakuutuksen kustannukset.

Tämän lisäksi hallitus myönsi erillisestä hakemuksesta 547,87 euron suuruisen lisäapurahan MYEL-vakuutusta varten. Vuonna 2010 myönnettyjen apurahojen kokonaismäärä oli siis **2.301.877,54** euroa (liite 1).

Säätiön apurahojen jaosta ja muista tutkimustoimintaa koskevista asioista tekee esitykset asiantuntijalautakunta. Toimintavuonna 2010 lautakuntaan kuuluivat seuraavat jäsenet (toimikausi suluissa):

Dosentti Jari Haimi	(2008-10)
Professori Anna-Stiina Heiskanen	(2010-12)
Dosentti Pia Kilpinen	(2010-12)
Professori Tapio Kotiaho	(2009-11)
Professori Kari Lehtinen	(2009-11)
FT Matti Leppänen	(2010-12)
Dosentti Adriaan Perrels	(2009-11)
Dosentti Pirkko Siikamäki	(2010-12)
Professori Marko Virta	(2009-11)

sekä tutkimuspäällikkö dosentti Päivi Tikka.

Asiantuntijalautakunnan uusina jäseninä aloittivat FT Matti Leppänen ja prof. Anna-Stiina Heiskanen. Lautakunnan puheenjohtajana toimi dos. Pirkko Siikamäki ja varapuheenjohtajana prof. Marko Virta. Lautakunta kokoontui neljä kertaa.

Puheenjohtajalle maksettiin asiantuntijalautakunnan kokousten ulkopuolella tehdystä valmistelutyöstä vuosipalkkiona 2.000 euroa ja muille jäsenille 1.500 euroa. Kokouspalkkiona maksettiin puheenjohtajalle 200 euroa ja muille jäsenille 150 euroa kokoukselta. Kokoukset kestivät yleensä koko päivän. Kaiken kaikkiaan asiantuntijalautakunnan palkkioihin käytettiin 19.750 euroa.

Hallitus ja asiantuntijalautakunta tekivät syyskuussa 2010 yhteisen ekskursion Lappiin. Matkalla tutustuttiin säätiön rahoittaman, FT Petteri Alhon johtaman FLOODAWARE-tutkimushankkeen maastotöihin Utsjoella ja vierailtiin Kevon tutkimusasemalla. Kevolla ohjelmassa oli aseman tutkimukseen ja ympäristöön liittyvää yleisesittelyä sekä asemalla tehtävään, säätiön rahoittamaan tutkimukseen tutustumista.

Säätiö järjesti kuudennen ympäristösymposionsa ”The Global Environmental Change: Messages from Birds” yhteistyössä BirdLife Suomen kanssa. Espoon Hanasaareissa 17.-19.11.2010 pidetty kansainvälinen symposio onnistui hyvin ja keräsi yhteen lähes 180 tutkijaa, opiskelijaa, virkamiestä ja muuta aiheesta kiinnostunutta. Avainpuhujiksi kutsuttiin tunnettuja kansainvälisiä asiantuntijoita, ja osallistujapalaute oli kiittävä. Symposiokulut kaikkineen olivat 45.611,05 euroa. Esitelmien pohjalta sarjassa Boreal Environment Research julkaistavan erikoisnumeron kustannukset tulevat erikseen laskutettaviksi vuonna 2011.

Säätiön talous

Säätiön omaisuus oli toimintavuoden lopussa sijoitettu kirjanpitoarvojen mukaan seuraavasti:

Pysyvät vastaavat		
Metsätilat		687.192,01
Muut kiinteistöt		4.204,70
Sijoitukset		
Pörssinoteeratut kotimaiset osakkeet	8.571.603,94	
Ulkomaiset osakkeet, rahastot ja jvk:t	24.304.567,18	
Kiinteistöosakkeet	7.759.048,37	
Kotimaiset sijoitusrahastot	<u>20.969.039,03</u>	
		61.604.258,52
Käyttöomaisuusarvopaperit		98.812,48
Muut pitkävaikutteiset menot ja kalusto		20.224,02
Vaihtuvat vastaavat		1.120.284,15
./.. vieras pääoma		<u>3.137.885,04</u>
Yhteensä		60.397.091,84

Tilikauden ylijäämä oli 2.863.118,76 euroa.

Vuosi 2010 oli vaiherikas ja tunnelmiltaan vaihteleva sijoitusvuosi. Alkuvuodesta osakemarkkinat jatkoivat vahvaa elpymistään, mutta maaliskuussa markkinoiden polttopisteeseen nousi Etelä-Euroopan velkakriisi ja erityisesti Kreikka. Kesään tultaessa yleinen riskin karttaminen lisääntyi ja osakekursseissa nähtiin korjausliike alaspäin. Vuoden jälkipuoliskolla markkinoiden toipumista eivät edes Irlannin valtion velkahuolet onnistuneet pilaamaan. Vuodesta muodostui verrattain hyvä pörssivuosi.

Vuoden lopun kurssitilanteen perusteella kirjattiin Säätiön arvopapereihin 315.085 euron arvonalautukset. Arvopapereiden myyntivoitoista saatiin toimintavuoden aikana 4.173.775 euron tuotto. Korke- ja osinkotuottojen yhteismäärä jäi 769.527 euroon. Vuoden 2010 vuokratuotot olivat 1.008.536 euroa ja maksetut yhtiövastikkeet 303.423 euroa.

Korke-, osinko- ja vuokratuottojen sekä sijoitusrahastojen tuottojen yhteismäärä vähennettynä huoneistoista maksetuilla vastikkeilla oli yhteensä 1.476.159 euroa. Myönnettävien apurahojen kokonaismäärästä päätettäessä Säätiön hallitus on kiinnittänyt huomiota siihen, että mainittu reaalisista rahavirroista muodostuva summa suuruusluokaltaan pitkällä aikavälillä vastaisi varsinaisen toiminnan kulujen määrää. Vuonna 2010 apurahatoiminnan kulut olivat yhteensä 2.296.510 euroa ja varsinaisen toiminnan kulut 2.460.821 euroa.

Loppuvuonna 2009 järjestetyn tarjouskilpailun jälkeen Säätiön varainhoito uudistettiin vuoden 2010 alusta lukien siten, että uusiksi salkunhoitajiksi tulivat

Evli Varainhoito Oy:n rinnalle ICECAPITAL Varainhoito Oy ja Taaleritehdas Oy. Gyllenberg Asset Management Oy:n sopimus irtisanottiin. Evli Varainhoito Oy:n osuudeksi Säätiön arvopaperisalkusta tuli noin 3/5 ja kummankin muun varainhoitajan osuudeksi noin 1/5. Suorat kotimaiset osakesijoitukset keskitettiin Evli Varainhoito Oy:n salkkuun. Evli Varainhoito Oy sai myös tehtäväkseen laatia Säätiön hallituksen kokouksiin kaikki salkut käsittävän kokonaissalkkuraportin.

Aikaisemmasta käytännöstä poiketen uudet varainhoitosopimukset ovat ”täyden valtakirjan” sopimuksia kuitenkin niin, että sopimuksissa määrätään suhteellisen tiukat rajat salkunhoitajien harkintavallalle.

Salkunhoitajien erillisraportit ja kokonaissalkkuraportti käsiteltiin jokaisessa hallituksen kokouksessa. ICECAPITAL Varainhoito Oy:n ja Taaleritehdas Oy:n salkunhoitajat kävivät lisäksi kuultavina hallituksen kokouksissa. ICECAPITAL Varainhoito Oy:n salkun menestys ei toimintavuonna ollut tyydyttävä.

Säätiön sivutoiminen asiamies ja päätoiminen toimistonhoitaja huolehtivat Säätiön kiinteistö- ja vuokralaishallinnosta. Vuokrattavat huoneistot ovat toimisto- ja liiketiloja ja niiden kokonaispinta-ala oli vuoden lopussa 5.735 m². Joulukuussa 2010 myytiin 46 m²:n toimistohuoneisto Tampereella Commercen talossa. Muita muutoksia huoneisto-omistuksissa ei tapahtunut toimintavuoden aikana. Huoneistoista oli vailla vuokralaista lähes koko vuoden Espoon Kuunkehrässä sijaitseva 439 m²:n toimistohuoneisto.

Säätiön vuokralaisena Tampereella Commercen talossa toimivassa McDonald` s – ravintolassa sattui 14.5.2010 tulipalo, joka vaurioitti pahasti koko taloa ja siis myös muita Säätiön omistamia tiloja. Henkilövahingoilta säästyttiin. Säätiö menetti (ja menettää) huomattavan osan Commercen talon vuokratuloistaan ainakin vuoden 2011 loppuun kestävän palosaneerauksen ajalta. Keskeytysvakuutus korvaa menetykset 12 kuukaudelta. Esinevahingot on toistaiseksi korvattu taloyhtiön ja vuokralaisen vakuutuksesta. Mikäli Säätiölle aiheutuneita esinevahinkoja kuitenkin ilmenee, ne korvattaneen Säätiön omaisuusvakuutuksesta.

Säätiön metsien hoidosta vastasi pääasiassa UPM Metsä – metsänhoitopalvelu. Metsiä hoidettiin ohjelmoidusti ja suunnitelmallisesti kestävän metsätalouden periaatteiden mukaisesti. Säätiön hallitus tutustui litissä sijaitseviin Mustamäen ja Mustalammen hakkuukohteisiin. Toimintavuoden aikana saatiin hakkuista 147.331 euron metsätuotot.

Sijoitustoiminnassa pyrittiin noudattamaan aiemmin määriteltyjä eettisiä suuntaviivoja. Sijoituskohteiden eettisyyden arvioinnissa käytettiin sekä positiivista että negatiivista arvottamista. Säätiön kohdalla positiivinen arvottaminen tarkoittaa sijoitusten liittymistä Säätiön toiminnan tarkoitukseen. Positiivisen arvottamisen kautta valikoituvat sijoituskohteet voivat liittyä ympäristönsuojeluun, kestäväan kehitykseen sekä innovatiivisen ympäristöteknologian kehittämiseen. Negatiivisessa arvottamisessa on kyse poissulkevasta sijoituspolitiikasta. Vältettäviin toimialoihin kuuluvat tupakka-,

alkoholi-, uhkapeli-, porno- ja aseteollisuus. Vältettävät yhtiöt toteuttavat epätoivottua ympäristöpolitiikkaa tai ovat tekemisissä lapsityövoiman ja ihmisoikeusrikkomusten kanssa.

Eettisen sijoittamisen lähtökohtana on, ettei Säätiö joudu tyytymään tavanomaista pienempään sijoitustuottoon. Eettisesti toimivat yritykset ovat todennäköisesti muita yrityksiä kilpailukykyisempiä pitkällä aikavälillä. Yritykset, jotka huomioivat yhteiskuntavastuun ja ympäristöriskit ovat todennäköisimpiä menestyjiä ja siksiinkin hyviä sijoituskohteita.

Toimintaan liittyvät riskit ja epävarmuustekijät

Säätiön apurahatoiminta perustuu pääasiassa osinkojen, korkojen ja vuokrien muodostamaan juoksevaan tuottoon, jonka määrä vaihtelee suhdanteiden mukaan, muttei niin paljon kuin osakkeiden kurssitaso ja rahasto-osuuksien arvo. Ennustettuun yleiseen taloudelliseen kehitykseen ei sisälly tekijöitä, jotka vaarantaisivat Säätiön kykyä suoriutua apurahojen maksatuksesta tai muuten vaikeuttaisivat Säätiön toimintaa.

Säätiön omaisuus on kattavasti vakuutettu. Vuokrattaviin huoneistoihin liittyy myös menetettävän vuokratulon kattava keskeytysvakuutus sen varalta, että vuokrauskohde vahinkotapahtuman johdosta tulee käyttökelvottomaksi. Edellä mainittu Commercen talon tulipalo kuitenkin osoitti, ettei edes 12 kuukauden keskeytysvakuutus välttämättä kata tulipalosaneraukseen kuuluvaa ajanjaksoa kokonaisuudessaan.

Säätiön huoneistosalkun sisällössä on riskien välttämisen tarkoituksessa kiinnitetty huomiota siihen, ettei yksittäisen vuokrasuhteen osuus saa liian suurta merkitystä vuokratulojen kokonaismäärässä. Tyhjiilleen jäämisen riskin kannalta on perustellumpaa pitää salkussa useita kooltaan suhteellisen pieniä huoneistoja kuin vain muutamia isoja kohteita.

Toiminnan kehittyminen

Säätiön vuotuiset apurahasummat ovat kasvaneet maltillisesti. Tarkoituksena on tukea korkeatasoista tutkimusta vakiintuneella tasolla suhdanteista riippumatta. Säätiön apurahatoiminnan voidaan valitun toimintalinjan mukaisesti olettaa jatkossakin säilyttävän entisen tasonsa.

Apurahojen kohdentamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat ympäristön tilaan liittyvien uusien ongelmien aktualisoituminen sekä uusien tutkimusmenetelmien kehittäminen. Myös lisääntyvä tutkimusympäristön kansainvälistyminen, poikkitieteellisyys sekä tiedonvälityksen tarpeen kasvu vaikuttavat Säätiön toiminnan suuntaamiseen. Säätiön apurahapolitiikka halutaan pitää dynaamisena.

Vuonna 2010 yliopistojen yksityistämisen myötä käynnistyneet pääomarahoituksen keruukampanjat saivat aikaan perusteellista keskustelua

Säätiön rahoitustoiminnan kehittämistä. Säädekirjan muotoilun perusteella kuitenkin tulkittiin, ettei yliopistojen sitomattomaan pääomaan lahjoittaminen olisi täysin ongelmaton, joten pääomalahjoituksista pidättäytyttiin. Sen sijaan ryhdyttiin ideoimaan uudenlaisia rahoitus- ja yhteistyömuotoja perinteisen apurahahaun rinnalle. Ensisijaisesti päätettiin ryhtyä kehittämään ajatusta palkkarahoitteisista projekteista, joiden tarkoituksena olisi tuottaa yhteenvetävää tietoa yksilöidyistä, ajankohtaisista ympäristökysymyksistä ja joiden toteuttajiksi haettaisiin professoritasoisia tutkijoita vuodeksi kerrallaan.

Tutkijoiden ja päätöksentekijöiden tiedonkulun ja vuoropuhelun edistämiseksi on esiintynyt kasvavaa yhteiskunnallista tarvetta. Oma vastineenaan tälle tarpeelle Säätiö perusti Ympäristötiedon foorumin yhdessä Helsingin yliopiston, Ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja Ympäristöareena ry:n kanssa. Järjestämällä erilaisia tapahtumia Ympäristötiedon foorumi pyrkii edistämään ympäristöalan uusimman tieteellisen tiedon välittämistä yhteiskunnallisen päätöksenteon ja hallinnon tarpeisiin sekä tiedon käytettävyyttä päätöksenteossa.

Hallinto

Säätiön hallitukseen kuuluivat toimintavuoden aikana:

Diplomiekonomi Felix Björklund

Oikeustieteen lisensiaatti Asko Sasi

Filosofian tohtori Timo Kairesalo

Maatalous- ja metsätieteiden tohtori Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala

Filosofian lisensiaatti Sirkka Hautojärvi

Filosofian tohtori Jari Niemelä

Hallituksen puheenjohtajana toimi Björklund. Varapuheenjohtajana toimi Kairesalo.

Hallitus kokoontui yhdeksän kertaa.

Hallituksen työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajana Björklund sekä jäseninä Sasi ja Kylä-Harakka-Ruonala. Työvaliokunta ei kokoontunut toimintavuoden aikana, mutta asiamies neuvotteli useista käytännön kysymyksistä työvaliokunnan kanssa lähinnä sähköpostin välityksellä.

Hallituksen tutkimusvaliokuntaan kuuluivat Kairesalo puheenjohtajana sekä Niemelä ja Hautojärvi jäseninä. Tutkimusvaliokunta toimi asiantuntijalautakunnan ja hallituksen välisenä yhteistyöelimenä sekä valmisti hallituksen päätettäviksi tulleita tutkimusasioita. Tutkimusvaliokunta kokoontui yhden kerran.

Hallituksen jäsenille maksettiin virkamiehiin sovellettavan valtionvarainministeriön kokouspalkkiosuosituksen mukainen kokouspalkkio kaksinkertaisena. Palkkio maksettiin myös työvaliokunnan ja tutkimusvaliokunnan kokouksista. Lisäksi hallituksen puheenjohtajalle maksettiin

3.300 euron ja jäsenille 2.900 euron vuosipalkkio. Hallituksen palkkioihin käytettiin yhteensä 23.122 euroa.

Säätiön tilintarkastajina toimivat KHT Jaakko Nyman ja KHT Nina Johansson. Heidän varamiehinään toimivat KHT Jorma Nurkkala ja KHT Sixten Nyman. Tilintarkastajille maksettiin palkkioita yhteensä 8.933 euroa.

Säätiön tutkimuspäällikkönä toimi dosentti Päivi Tikka. Sivutoimisena asiamiehenä toimi varatuomari Jarmo Hirvonen, päätoimisena toimistonhoitajana HSO-sihteerinä Leena Pentikäinen ja kirjanpitäjänä ekonomi Eva Kyllönen (E & T Kyllönen Ky). Vakituisten henkilökunnan palkkioihin käytettiin yhteensä 145.600 euroa. Kirjanpitäjän palkkio oli 9.594 euroa.

Säätiön toimisto sijaitsi osoitteessa Fredrikinkatu 20 B 16, Helsinki.

Helsingissä maaliskuun 16. päivänä 2011

Felix Björklund

Asko Sasi

Timo Kairesalo

Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala

Sirkka Hautojärvi

Jari Niemelä

Jarmo Hirvonen

Päivi Tikka